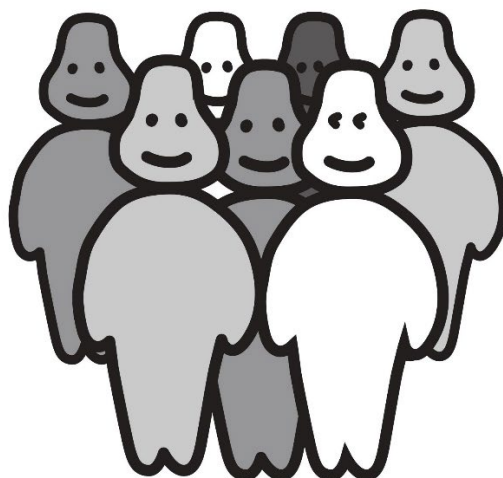

Anti-pestprotocol

Sociale veiligheid (2025-2026)

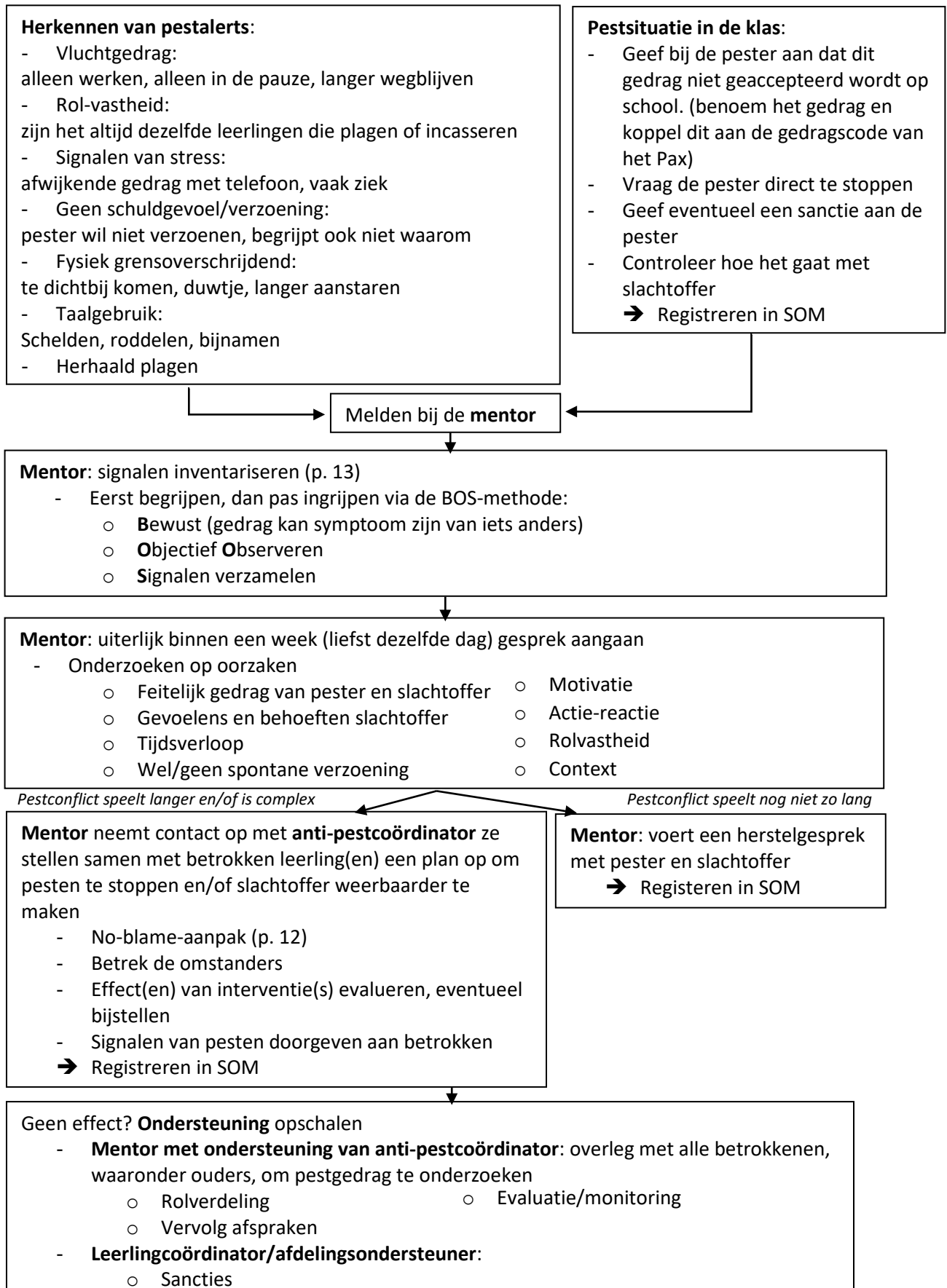
Buitensluiten is uitgesloten

PAX

Anti-pestprotocol stappenplan

Vormen van pesten: verbaal, fysiek, intimidatie, isolatie, materieel

Voorwoord

Het Pax Christi College staat voor een veilige school, waarin we met respect met elkaar willen omgaan.

Onze waarden op het pedagogisch klimaat zijn: veiligheid, relatie, verandering en plezier.

Onze normen staan verbeeld en verwoord op onze poster hiernaast.

Ons doel is dat iedere leerling en medewerker zichzelf kan zijn en dat iedereen zich zo optimaal mogelijk kan ontwikkelen, ongeacht culturele achtergrond, religie of seksuele geaardheid. Docenten, onderwijsondersteunend personeel, teamleiders en de schoolleiding bevorderen deze ontwikkeling door het scheppen van een open en prettige werksfeer in de klas en daarbuiten. Vroegtijdig signaleren van pesten is van groot belang (zie o.a. de 'pestalerts'). Nog belangrijker vinden wij dat pesten wordt voorkómen door het scheppen van een positief pedagogisch klimaat, waarin zowel leerlingen als docenten

kunnen groeien. In dit protocol staan de plannen van aanpak beschreven. We zien pesten als een afleidingsmanoeuvre voor een behoefte van een leerling die in de knel dreigt te komen. We onderzoeken dan ook altijd de motivatie van pestgedrag om te kijken wat leerlingen nodig hebben om ander gedrag te willen en/of kunnen vertonen en wat omstanders kunnen doen om de veiligheid binnen school weer te herstellen voor iedere leerling en medewerker.

Het anti-pestprotocol is geschreven voor de leerlingen, ouders en medewerkers van de school. Het geeft het volledige beleid van de school weer t.a.v. pesten. Het is onderdeel van het Schoolveiligheidsbeleid en als zodanig verbonden met andere onderdelen zoals het beleid t.a.v. schorsing en verwijdering van leerlingen en het beleid t.a.v. ongewenst gedrag (agressie, seksuele intimidatie en geweld). Het hoofddoel van het protocol is het scheppen van een sociaal en veilig schoolklimaat en het voorkomen en bestrijden van pesten door alle betrokkenen duidelijkheid te geven over ieders rol. Daarnaast heeft het protocol een informatieve en verwijzende functie.

Inhoudsopgave

1. Pesten als probleem van de hele school	5
<ul style="list-style-type: none"> • Kenmerken gezond groepsgedrag • Kenmerken onveilig groepsgedrag • Criteria bij pesten • Vormen van pestgedrag	
2. Vijfsporen aanpak	6
Vijfsporen aanpak:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. De gepeste leerling(en), 2. De pestende leerling(en), 3. De zwijgende middengroep, 4. De medewerkers van school 5. De ouders	
3. Preventief pestbeleid	8
<ul style="list-style-type: none"> • Verbindende communicatie • De rol van de schoolleiding • De rol van de mentor en vakdocent • Pestalerts voor alle medewerkers van school • Algemene tips voor mentoren en vakdocenten • De rol van ouders • De rol van de anti-pestcoördinator • Peersupport (schooljaar 2024 -2025)	
4. Curatief pestbeleid	12
<ul style="list-style-type: none"> • Routeplan pesten op het niveau van de leerlingen • Routeplan pesten op het niveau van medewerkers (schooljaar 2024-2025) • Routeplan sexting, sextorting en online-shaming	
5. Meer informatie over pesten	15

Bijlagen

Bijlage 1 Online pesten en de rol van social media bij pesten 17

- Online pesten en de rol van sociale media
- Preventieve tips voor de leerlingen
- Curatieve tips voor de leerlingen
- Preventieve tips voor medewerkers (en ouders) om meer zicht te krijgen op online pesten
- Curatieve tips voor medewerkers van school
- Strafbaar onlinegedrag

Bijlage 2 Informatie voor ouders 21

- Signalen van pesten
- Verhoogde kans op pesten
- Gevolgen van pesten
- Wat kunnen ouders/verzorgers doen:
  - Wanneer hun kind gepest wordt
  - Wanneer hun kind de pester is

1. Pesten als probleem van de hele school.

Pesten lijkt iets tussen degene die pest en degene die gepest wordt, maar in de praktijk ontstaat pesten vrijwel altijd in de context van een negatieve groeps sfeer.

Jongeren zijn in hun groei naar volwassenheid op zoek naar grenzen. Die ruimte hebben ze nodig om te ontdekken waar maatschappelijke en persoonlijke grenzen liggen en hoe je daarmee omgaat.

In elke groep zijn normen, waarden, regels en overtuigingen en ontstaat er een hiërarchie. In het geval van gezond groeps gedrag zal iemand met afwijkend gedrag terechtgewezen worden met de bedoeling om diegene bij de groep te houden. Wanneer iemand bij afwijkend gedrag wordt terechtgewezen met de bedoeling hem/haar *buiten* de groep te plaatsen, zodat de band tussen de anderen sterker wordt, dan spreken wij over een *sociaal onveilige groep*. Voor iedereen in de groep is het dan onveilig, niet alleen voor degene die gepest wordt. Degenen die pesten moeten hun positie zien te behouden en zij hebben daarvoor bevestiging nodig van groepsleden. Degenen die meelachen of zich op de achtergrond houden zijn bang zelf mikpunt te worden van het pesten. De verschillende rollen liggen niet vast; wie in een andere groep gepest is kan zelf pestgedrag gaan vertonen om te voorkomen weer de zondebok te worden. Wij zien pesten als een probleem van de hele school. We zijn allemaal verantwoordelijk voor een sociaal en veilig schoolklimaat.

Kenmerken gezond groeps gedrag

- Het corrigeren van elkaar als iemand zich niet gedraagt volgens de groepsafspraken;
- Bij het corrigeren de intentie te hebben om de groep bij elkaar te houden.

Kenmerken onveilig groeps gedrag

- De groep corrigeert elkaar niet op groepsafspraken of normen, die grensoverschrijdend zijn.
- Gedrag gericht op het vasthouden of versterken van de eigen positie in de hiërarchie;
- Degenen die afwijken of zich niet kunnen verweren worden buiten de groep gezet.

Criteria bij pesten.

Bij pesten is sprake van:

1. een negatieve bedoeling
2. negatieve handelingen die structureel tegen dezelfde persoon gericht zijn
3. machtsongelijkheid
4. grensoverschrijdend gedrag
5. buiten sluiten
6. herhaaldelijk groep/individu
7. geen verzoening

We spreken niet van pesten maar van 'plagen' wanneer de effecten van dat gedrag niet onaangenaam zijn voor anderen. Het gaat dan om een spel, dat door geen van de betrokkenen als bedreigend of echt vervelend wordt ervaren. Plagen heeft geen nadelige gevolgen voor degene die het ondergaat. De pedagogische waarde van plagen is de speelse wijze van omgaan met "conflictsituaties". Hierdoor ontwikkelen de leerlingen een vaardigheid, die hen later in hun leven van pas komt bij conflicthantering.

Op het Pax Christi College hanteren we de regel dat degene die het ondergaat, bepaalt of het vertoonde gedrag gewenst is of niet meer. Degene die het ondergaat bepaalt dus of er sprake is van pesten. Wat voor de één een vorm van ongewenst gedrag is, hoeft dat voor de ander niet te zijn. Wat voor de één een grapje of een plagerijtje is, kan door de ander als enorm vervelend of kwetsend ervaren worden. Wat misschien niet persoonlijk bedoeld is, kan iemand direct raken. Het wordt een probleem als je er samen niet meer uitkomt. Het specifieke van pesten is gelegen in het bedreigende

en vooral systematische karakter van bepaald gedrag. We spreken van pestgedrag als het regelmatig gebeurt, waardoor de leerling zich niet langer veilig voelt in de school. Bij pesten wordt een slachtoffer uitgezocht om de baas over te spelen. De gepeste is niet meer in staat voor zichzelf op te komen en ondervindt duidelijk nadelige gevolgen.

Vormen van pestgedrag

Pesten kan dezelfde vormen als plagen aannemen. Hieronder volgen 5 vormen met voorbeelden van de genoemde vormen.

1. Verbaal

Bijvoorbeeld: schelden, dreigen, belachelijk maken, uitlachen of een bijnaam geven op basis van lichaamskenmerken, (etnische) afkomst, geloof of seksuele voorkeur of n.a.v. een verkeerd antwoord in de klas, ongewenste sms'jes sturen, via mail of chatprogramma's opmerkingen verspreiden, het gebruiken van mobiele telefoons of websites met de bedoeling iemand zwart te maken door het verzenden van opmerkingen en/of foto's of filmpjes.

2. Fysiek

Bijvoorbeeld: trekken, duwen, spugen, schoppen, slaan, laten struikelen, krabben, bijten, aan de haren trekken.

3. Intimidatie

Bijvoorbeeld: een leerling achterna blijven lopen of ergens opwachten, iemand in de val laten lopen, de doorgang versperren of klemzetten tussen de fietsen, dwingen om bezit af te geven of geld of andere zaken mee naar school te nemen, seksuele intimidatie.

4. Isolatie

Bijvoorbeeld: uitsluiten door een klasgenoot voortdurend duidelijk maken dat hij / zij niet gewenst is, doodzwijgen.

5. Stelen of vernielen van bezittingen

Bijvoorbeeld afpakken, beschadigen en kapotmaken van spullen

2. Vijfsporenaanpak

Bij pesten zijn dan ook altijd meerdere partijen betrokken: de gepeste leerling(en), de pestende leerling(en), de zwijgende middengroep, de medewerkers en de ouders. Om het pesten zowel in preventieve zin als in curatieve zin aan te pakken is het nodig dat alle partijen betrokken worden bij de uitvoering van het beleid. We spreken dan van een *vijfsporen* aanpak.

1. De gepeste leerling(en)

Leerlingen die gepest worden hebben vaak andere interesses dan de meeste leeftijdgenoten of ze doen dingen anders. Ze zijn goed in vakgebieden of juist niet. Veel leerlingen die gepest worden hebben een beperkte weerbaarheid. Ze zijn niet in staat daadwerkelijk actie te ondernemen tegen het pesten en stralen dat ook uit. Deze angst en onzekerheid worden verder versterkt door het ondervonden pestgedrag, waardoor de gepeste leerling in een vicieuze cirkel komt waar hij zonder hulp zeker niet uit komt. Gepeste leerlingen voelen zich vaak eenzaam, hebben in de omgeving waarin zij gepest worden geen vrienden om op terug te vallen en kunnen soms beter met volwassenen opschieten dan met hun leeftijdgenoten. Jongens die worden gepest behoren bijna nooit tot de motorisch sterk ontwikkelde leerlingen.

2. De pestende leerling(en)

Pestende leerlingen zijn vaak fysiek en /of verbaal sterker dan de gepeste leerling.

Meisjes pesten in driekwart van de gevallen door middel van psychisch geweld (buitensluiten, roddelen) en voor de rest door middel van fysiek geweld. Bij jongens is het net andersom: in driekwart van de gevallen door middel van fysiek geweld en voor de rest door middel van psychisch geweld. Pestende leerlingen stellen zich vaak agressief op en reageren dan met dreiging van geweld of de indirecte inzet van geweld. Ze lijken populair te zijn in een klas, maar dwingen hun populariteit in de groep af door te laten zien hoe sterk ze zijn en wat ze allemaal durven.

Agressieve pestende leerlingen zijn niet alleen fysiek sterker dan de rest van de klas, ze hebben ook vaak een slecht ontwikkeld empathisch (invoelend) vermogen, zijn impulsief en domineren graag andere kinderen. Een pestende leerling heeft niet geleerd zijn agressie op een andere manier te uiten dan door het ongewenste pestgedrag te vertonen. Ook pestende leerlingen hebben op de langere termijn last van hun pestgedrag. Door hun verkeerde en vooral beperkte sociale vaardigheden hebben ze vaak moeite om een vriendschap op te bouwen en te onderhouden op andere gronden dan die van macht en het delen in die macht. Pestende leerlingen maken geen normale sociale ontwikkeling door met alle gevolgen van dien ook voor henzelf.

3. De (zwijgende of ondersteunende) middengroep

De meeste leerlingen zijn niet direct betrokken bij het actief pesten. Sommigen behouden enige afstand en andere leerlingen doen, uit angst of uit berekening, mee. Dit zijn de zogenaamde 'meelopers'. Er zijn ook leerlingen die niet merken dat er gepest wordt. Heel af en toe durft een leerling of een klein groepje leerlingen het op te nemen voor de gepeste leerling.

Het specifieke kenmerk van een meeloper is de grote angst om zelf slachtoffer te worden. Maar het komt ook voor dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en denken daardoor op de populariteit van de pestende leerling in kwestie mee te liften. Daarnaast zijn er ook leerlingen die niets met het pesten te maken hebben maar toch de daders aanspreken te stoppen en/of slachtoffers ondersteunen (wat heb jij nodig om...) en/of voor hen opkomen. Wij zien de middengroep ofwel omstanders als medestanders. Juist zij kunnen invloed hebben op het verminderen van pestgedrag op school ('positive peergroup pressure').

4. De medewerkers

Pesten is vaak een goed bewaard groepsgeheim: veel leerlingen weten dat in de groep wordt gepest, toch durft niemand het aan docent of ouder te vertellen. De medewerkers weten dus ook vaak niet dat er in de groep wordt gepest. En zien ze ongewenst gedrag, dan wordt het lang niet altijd als pesten geïnterpreteerd. Daarnaast kan pesten ook onder medewerkers onderling voorkomen (bijlage 2), in dat geval speelt naast de anti-pestcoördinator ook de vertrouwenspersoon een belangrijke rol.

5. De ouders

Wanneer leerlingen worden gepest, durven ze dit in de meeste gevallen niet aan hun ouders te vertellen. Ze kunnen bang zijn dat hun ouders naar school gaan, het aan de mentor vertellen en dat deze het verkeerd aanpakt. Ze schamen zich vaak dat hen dit overkomt. Soms denken ze dat ze het gedrag van de pestende leerling zelf hebben uitgelokt en het dus verdienen gepest te worden.

3. Preventief pestbeleid

Wanneer er structureel gepest wordt, is dit een signaal van *sociale onveiligheid in de klas en mogelijk zelfs tekenend voor de veiligheid in de hele school*. Leerlingen zoeken grenzen op en krijgen de kans om grenzen te verkennen. Het kan zijn dat de medewerker niet weet hoe hij hier mee om moet gaan of de vaardigheden niet heeft om er adequaat mee om te gaan. Het preventieve schoolbeleid staat dan ook op onze school hoog in het vaandel. Een basisvaardigheid waarvan verwacht wordt dat alle medewerkers deze (leren) beheersen is 'verbindend communiceren'. Deze vaardigheid wordt in alle gesprekken met leerlingen, collega's en ouders toegepast.

De rol van de schoolleiding

De schoolleiding draagt zorg voor een positief schoolklimaat en doet het volgende om invloed te krijgen op pestgedrag:

- Zet het pedagogisch schoolklimaat op de agenda binnen alle afdelingen van de organisatie.
- Hanteert en handhaaft de gedragscode van het Pax Christicollege en blijft hier kritisch op evalueren.
- Plant de eerste kennismaking met klassen altijd met de mentor. De mentor biedt een stabiele basis aan de leerlingen.
- Draagt zorg voor heldere verdeling van taken en verantwoordelijkheden.
- Bewaakt consequente uitvoering van het sanctiebeleid in het besef dat veel situaties niet zondermeer met elkaar vergelijkbaar zijn (zie de documenten als de 'de-escalatieladder' en het verzuimbeleid op school).
- Zorgt dat er ruimte is voor gesprekken onder personeel, onder ouders en tussen ouders en personeel over het schoolklimaat en pesten.
- Zorgt voor professionalisering van personeel. Zorg dat het personeel regelmatig wordt bijgeschoold.
- Zorgt dat leerlingen en ouders met vragen of klachten over pesten makkelijk bij de mentor en vervolgens anti-pestcoördinator terecht kunnen, nog voor de situatie escaleert.

De rol van de mentor en vakdocent

Leidersrol in de klas

Tijdens de jubileum volgen alle eerste-, tweede-, derde- en vierdejaars leerlingen een (preventieve) mentorles welke gericht is op groepsvorming. In deze weken is er voor elke jaarlaag één uitgewerkte mentorles, welke aangevuld is met alternatieve opdrachten. Zo kan elke mentor een passende les voor zijn mentorgroep verzorgen.

Deze lessen zijn tevens gekoppeld aan de gedragsafspraken (poster) van school. De Goudenweken zijn de eerste weken na de zomervakantie en de eerste week na de herfstvakantie. De Zilverenweek is de eerste week na de kerstvakantie en de Bronzenweek na Hemelvaart.

De mentor en de vakdocent hebben invloed op de sfeer in een groep, ze laveren tussen ruimte geven aan grens verkennend gedrag en grenzen stellen om grensoverschrijdend gedrag te voorkomen. Een groepsproces doorloopt een aantal fases, waaronder de forming-, storming- en normingfase. In de forming fase zitten de leerlingen net bij elkaar in de klas. Ze kijken eerst de kat uit de boom en bepalen welke positie zij in kunnen nemen in de groep. In de storming fase wordt bij het innemen van de posities bepaald hoe er met elkaar omgegaan wordt en ontstaan (vaak onuit-gesproken) regels. Dat kan gepaard gaan met botsingen in een onrustige sfeer. In de normingfase respecteren de leerlingen elkaars verschillen en elkaars sterke en zwakke kanten. De mentor/vakdocent is onderdeel van de groep en leerlingen verwachten dat hij of zij een leidersrol op zich neemt. Doet hij of zij dit niet, dan zullen leerlingen deze rol op zich nemen en bepalen zij welke normen gelden in de groep. Dit gaat gepaard met botsingen en een onrustige sfeer. Door niet af te wachten tot de groep normen vaststelt, maar deze in een vroeg stadium samen met de groep te formuleren, heeft de

mentor/vakdocent de regie en voorkomt hij of zij een onrustige sfeer. Er wordt dan van de forming overgegaan naar de norming fase, waarbij de storming fase wordt overgeslagen. Binnen de Goudenweek na de zomervakantie wordt er aandacht besteed aan het formuleren van normen in de klas.

Pestalerts voor alle medewerkers van school:

Pesten komt niet alleen voor tijdens de lessen, maar ook tijdens de pauzes en leswissels. Daarom is het belangrijk dat alle medewerkers van de school alert zijn op de verschillende signalen van pesten, ook wel pestalerts:

- Vluchtgedrag om peestsituaties te vermijden
Denk aan: alleen werken, alleen in de pauze, langer wegblijven
- Kijk naar rol-vastheid
Wie spelen welke rol en is het bv altijd dezelfde die plaagt of moet incasseren?
- Let op signaalgedragingen die aangeven dat er stress is
Denk aan overmatig en/of gespannen gedrag met telefoon, vaak ziek
- Er is geen schuldgevoel of verzoening
Een pester wil meestal niet verzoenen en begrijpt ook niet waarom
- Het is fysiek grensoverschrijdend
Denk aan net te dicht in de buurt, net even duwen, langer aanstaren
- Taalgebruik
Denk aan schelden, roddelen en bijnamen.
- Herhaald plagen is pesten dan is het geen geintje meer
Let hier ook op 'bully-victims' : kinderen die zowel pester als gepeste zijn.
Pesten en gepest worden overlapt vaak en versterkt elkaar over tijd.

Algemene tips voor mentoren en vakdocenten:

- Maak het leerlingen gemakkelijk om met vragen over pesten te komen en verlaag de drempel, door duidelijk te zijn over hoe jij hiermee omgaat als docent. Hierbij kunnen de omgangsafspraken van school (poster in de klas) als referentiekader gebruikt worden.
- Start met een 'no-blame aanpak': 'We hebben een probleem', het gaat niet over schuldigen en niemand zit in de problemen of wordt gestraft. Er is een probleem wat veel impact heeft op één en/of een groepje leerlingen in de klas, een probleem dat alleen samen opgelost kan worden. Elke leerling kan bijdragen aan de oplossing namelijk het pesten stoppen.
- Bevriending,' waarbij een leerling gevraagd wordt een vriendschap te sluiten met een leeftijdsgenoot die gepest wordt of hulp te bieden aan de gepeste leerling.
- Het samenstellen van een comité/teamje van leerlingen dat als taak heeft wat te bedenken wat tegen het pesten gedaan kan worden (preventief of curatief).
- 'Mediation,' of een intervisievorm in de klas toepassen waarbij een leerling die zelf niet bij het pesten betrokken is andere leerlingen helpt om ruzies of pestgedrag op te lossen;
- Rollenspelen tijdens de mentorles, korte films over pesten en speciaal ontwikkelde computergames tegen pesten. Zie: <https://www.lesmateriaal.info/lesmateriaal-klappen-voor-bart/> voor inspirerend lesmateriaal.
- Bespreken van maatregelen welke getroffen worden wanneer leerlingen over de grenzen van anderen gaan.
- Zorg dat je als mentor/vakdocent weet wat leerlingen gebruiken aan apps en sociale media.
- Stel kwetsende communicatie of uitsluitingsgedrag in de klas aan de orde. Doe dit het liefst voordat er een incident is.
- Verzin groepsopdrachten waarbij leerlingen ervaren hoe het is om buitengesloten te worden. Dat maakt meer indruk dan een opsomming van wat wel en niet mag.

- Doe experimenten met je klas om te onderzoeken hoe gezond het klassenklimaat is, bijvoorbeeld: Als een docent leerlingen vraagt of ze zouden ingrijpen als anderen worden gepest, zeggen de meeste ja. Maar in werkelijkheid vergt ingrijpen nogal wat moed. Met een experiment kun je leerlingen dit laten ervaren. Spreek met één leerling af dat de leraar die leerling in een lesuur flink voor schut zet. De anderen weten niets van deze afspraak. Wie neemt het ter plekke op voor het slachtoffer? Na afloop kun je dit met de klas bespreken
- Voorbeelden van activiteiten ten aanzien van sexting:
  - Bespreek verschillende uitdagende profielfoto's van onbekende jongeren. Wat zouden die beelden kunnen zeggen over de persoon?
  - Bespreek verschillende situaties waarin jongeren seksueel getinte foto's van zichzelf hebben gemaakt en die op sociale media hebben gedeeld. Bekijk bijvoorbeeld dit voorlichtingsfilmpje in de klas: <https://www.helpwanted.nl/ouders-verzorgers-hulpverleners-en-onderwijs/voorlichtingsvideo-om-sexting-misbruik-te-bespreken>.
  - Laat jongeren nadenken over redenen waarom zij dit doen. Waar ligt voor henzelf de grens en wat is hun mening?
  - Laat jongeren aan de hand van uiteenlopende verhalen over sexting aangeven, wanneer sprake is van vrijwilligheid, dwang, verleiding of chantage.
  - Laat zien hoe je je weerbaar kunt opstellen tegen druk van buiten om bijvoorbeeld foto's te maken of verder te verspreiden. Oefen in verschillende situaties.
- De mentor blijft met collega's in gesprek over observaties, gevoelens en incidenten en stemt eventuele interventies in ieder geval met de docenten van de klas af.

De rol van ouders

Het is belangrijk om goed contact te houden met ouders via samenwerking en afstemming. Ouders en school hebben een gedeelde verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling en het welzijn van de leerling. Daarnaast hebben ouders een enorme invloed op de leerling. Daarom spreken we verwachtingen naar elkaar uit en geven we duidelijk en snel aan dat de school een duidelijk anti-pestbeleid voert. We delen met ouders wat we verstaan onder pesten, hoe we denken pesten te voorkomen en hoe we denken over de aanpak ervan. Het liefst elk jaar aan het begin van het schooljaar, bijvoorbeeld door middel van een ouderavond.

Aandachtspunten bij het betrekken van ouders bij ons preventieve beleid zijn bijvoorbeeld:

- We nemen vragen en zorgen van ouders over pesten serieus. De ouders van het gepeste en het pestende kind verdienen ook steun. Zij moeten betrokken worden bij de aanpak van het pestgedrag zoals boven beschreven. Wanneer ouders horen dat hun kind wordt gepest, wordt dit doorgegeven aan de mentor. De ouders geven door wie er pesten en op welke manier. De mentor schakelt het team in om beter te letten op de pesters en de gepeste. Zie bijlagen 1 en 2 voor een gedetailleerde beschrijving van signalen, adviezen en verwijzing naar internetsites met achtergrondinformatie.
- We delen informatie over pesten en over de sfeer in de school via ouderavonden, via de ouderraad en via ouders in de medezeggenschapsraad.
- We stimuleren ouders die gemotiveerd zijn om aan een positieve sfeer te werken en geef hen de ruimte voor initiatieven.

Klachten

Wanneer ouders en een leerling het niet eens zijn met de school over hoe er gehandeld is rond een pestsituatie, kunnen zij een klacht indienen bij de school. Dit kunnen ze doen bij de mentor, de interne vertrouwenspersoon en/of de schoolleiding.

De rol van de anti-pestcoördinator

De anti-pestcoördinator ondersteunt mentoren in het vinden van oplossingen voor pestproblemen en houdt contact, totdat het pesten stopt. Zo voorkomen we dat pestgedrag aanhoudt en zowel de leerlingen als de medewerkers van school zich onveilig voelen. Dit is de kern van het werk.

Daarnaast zijn preventie, monitoren en het aanscherpen schoolveiligheidsbeleid, taken van de anti-pestcoördinator op onze school.

Op onze school heeft de anti-pestcoördinator onder andere de volgende taken:

- Bij melding van pestgedrag checken of medewerkers voldoende signalen verzameld hebben die bevestigen dat het ook werkelijk om pestgedrag gaat.
- Bevorderen gezond pedagogisch klimaat door docenten o.a. te wijzen op gemaakte omgangsafspraken, door workshops verbindende communicatie te geven en tijdens teambijeenkomsten regelmatig het agendapunt 'hoe gaan wij met elkaar om' op tafel te brengen.
- Volgen van actuele ontwikkelingen en kennisontwikkeling op het terrein van het aanpakken van pestgedrag. Dit anti-pestprotocol blijft dan ook een werkdocument dat aangepast wordt volgens de laatste inzichten.
- Belangenbehartiging in het kader van het antipestbeleid.
- Gesprekspartner van mentoren
- Coördinatie van anti-pestbeleid van de school. Verantwoordelijk voor goede afstemming met ondersteuningscoördinator, orthopedagogen en mentoren.

Op de verschillende locaties hebben we de volgende anti-pestcoördinatoren:

Pax Junior:

Mannes Broens: M.Broens@paxchristicollege.nl

Lisanne Rossen: L.Rossen@paxchristicollege.nl

Pax Coothstraat:

Lisanne Evers: L.Evers@paxchristicollege.nl

Jolanda van den Bergh: J.vandenbergh@paxchristicollege.nl

Pax Klepperheide:

Annelieke van Zelst: A.vanzelst@paxchristicollege.nl

Peersupport

Interventies door en voor leerlingen wordt in schooljaar 2024-2025 verder uitgewerkt

4. Curatief pestbeleid

Routepan pesten op het niveau van leerlingen

Op het Pax Christi college willen we ongewenst gedrag in een zo vroeg mogelijk stadium aanpakken, zo ook het pestgedrag. We willen alle medewerkers, leerlingen en ouders van school bewust maken van het belang van afspraken t.a.v. hoe we met elkaar omgaan (vmbo-locatie de zo genaamde 'omgangsafspraken') en op het geven van feedback om ook pesten te **voorkomen**.

Routepan:

1. Wanneer er in de klas sprake is van een pestsituatie wordt er bij de pester aangegeven dat dit gedrag niet geaccepteerd wordt op school. Daarbij wordt er verwezen naar de poster met

de gedragscode van het Pax. De medewerker vraagt de pester direct te stoppen met het gedrag en er wordt eventueel een sanctie gegeven aan de pester. De medewerker controleert hoe het met het slachtoffer gaat. Hij registreert de situatie in SOM en meld de situatie bij de mentor.

2. **Signalen** van pesten worden gemeld bij de **mentor(en)**. De mentor **inventariseert** signalen, eventueel ook bij andere medewerkers van school. De mentor is zich bewust van eerst begrijpen alvorens in te grijpen.
3. Liefst dezelfde dag, uiterlijk binnen een week, gaat de mentor een gesprek aan met de leerling(en) en eventueel andere betrokkenen om het pestgedrag samen te **onderzoeken op oorzaken**: feitelijk gedrag daders en slachtoffers, motivatie gedrag, acties en reactie (verschil in gelijkheid, wijze van aandacht vragen), rolvastheid, gevoelens en behoeften slachtoffer(s), context (welke factoren spelen een rol), tijdsverloop (hoe lang en hoe vaak) en wel/geen spontaan verzoeningsgedrag. Het is belangrijk dat het (de) slachtoffer(s) zich ook serieus genomen voelt. Wanneer het pestconflict nog niet zo lang speelt kan een **herstelgesprek** met dader en slachtoffer(s) op dit moment afdoende zijn. Het is belangrijk dat de dader zich van de impact van zijn/haar pestgedrag bewust is. Mocht het pestconflict langer spelen en/of complex zijn dan wordt opgeschaald naar stap 3
4. De mentor stelt samen met de leerling(en) en mogelijk andere betrokkenen binnen school een plan op om het pesten te doen stoppen en/of het slachtoffer weerbaarder te maken. De mentor kan hiervoor ingrediënten uit het anti-pestprotocol van school halen en hulp van de anti-pestcoördinator inschakelen. Belangrijke punten in dit **'no-blame-plan'** (loskoppelen van 'schuldigen'): wat is het doelgedrag van wie, wat, waar, wanneer en hoe. Belangrijk is hierbij de betrokkenheid/hulp van de 'omstanders' die meedenken en -doen in het oplossen van deze pestcasus. Dit naast de planning van momenten waarop samen op de effecten van de interventies worden geëvalueerd waarna het plan tussendoor eventueel bijgesteld kan worden. Het doel is bereikt wanneer **alle betrokken leerlingen zich weer veilig voelen en met plezier naar school gaan**.
5. Mocht dit plan geen effect hebben op het pesten dan wordt de ondersteuning opgeschaald en door de mentor een **overleg** met alle betrokkenen ingepland, denk hierbij aan ouders en mogelijk andere externe betrokkenen en de anti-pestcoördinator, om samen het pestgedrag te onderzoeken. In een groter team wordt een plan opgesteld waarin de rollen verdeeld worden met vervolgsafspraken en sancties om het plan te evalueren, totdat het doel bereikt is.

Klassen waarin veel gepest wordt...

Wanneer pesten een patroon wordt binnen een bepaalde klas is het belangrijk om tijdens de mentorlessen hier meer dan gemiddeld aandacht aan te besteden. Dit kan, naast extra aandacht voor onze omgangsafspraken (poster), door casussen samen met de leerlingen te bespreken. Denk hierbij aan:

- Rollen bij pesten. Welke rol neem jij meestal aan en waarom?
- Omgaan met verschillen. Waarin kunnen we van elkaar verschillen? Hoe ga jij om met verschillen?
- Samenwerken om een fijne sfeer in de klas te krijgen en houden. Wat kunnen leerlingen zelf doen en wat hebben ze van school nodig?
- Werken met casussen uit verhalen en filmpjes van internet werkt in eerste instantie vaak veiliger voor leerlingen. Bovenstaand routeplan kan bij deze casussen dan ook samen met de leerlingen doorlopen worden! Voorbeelden van verschillende casussen zijn beschikbaar via <https://www.stoppesten.nl/vo-lesmaterialen-stop-pesten-nu>

Opmerkingen bij stappen van dit routeplan:

Stap 2: De mentor hanteert voordat hij/zij het ongewenste gedrag gaat onderzoeken de **BOS-methode**:

- Bewust zijn van dat gedrag een symptoom kan zijn van verschillende oorzaken ofwel hebben we wel te maken met pesten? Gedrag begrijpen alvorens ingrijpen.
- **Objectief Observeren** (zonder interpretatie, vooroordelen, waardeoordelen of projectie)
- **Signalen verzamelen**: is er sprake van verschil in gelijkheid en/of rolvastheid, hoe is het tijdsverloop, is het grensoverschrijdend gedrag, is er wel/geen spontaan verzoeningsgedrag?

Stap 4: De mentor geeft signalen van pesten door aan betrokken medewerkers. In de verschillende lessen die de betrokken groep(en) volgen kan de ervaring van het buitengesloten zijn aan de orde komen. In een gesprek, welke aan de behandelde onderwerpen van de les gelust kunnen worden, kan elke docent met de leerlingen praten over buitensluiten in het algemeen, en over buitengesloten worden in de klas in het bijzonder.

Vanuit de verzamelde signalen en gesprekken met betrokkenen kan het gedrag geïdentificeerd worden (geclassificeerd) en eventueel nog verder op de oorzaken onderzocht worden met diverse betrokkenen voordat er passende (systeemgerichte) interventies gedaan kunnen worden.

Routeplan pesten op het niveau van de medewerkers

Op het Pax Christi college willen we een veilige werkomgeving creëren waarin iedereen met respect behandeld wordt. Pesten onder collega's wordt niet getolereerd. Pesten op de werkvloer, ook binnen een schoolteam, tast de veiligheid, samenwerking en kwaliteit van het onderwijs aan. Pesten is herhaaldelijk, structureel grensoverschrijdend gedrag waarbij één of meerdere personen een collega kleineren, uitsluiten, onder druk zetten of op andere manieren emotioneel schade toebrengen.

Routeplan:

1. Signalering en directe actie

Wanneer een medewerker zich gepest voelt of pestgedrag signaleert bij collega's, wordt dit gedrag zo snel mogelijk besproken.

De betrokkene (of een collega die het signaleert) spreekt de pester op een professionele manier aan op het gedrag en verwijst naar de gedragscode van de school. Indien het lastig is om dit zelf te doen, kan er ondersteuning worden gevraagd bij een vertrouwenspersoon. De vertrouwenspersoon kan meedenken over hoe je dit het beste kan aanpakken.

Vertrouwenspersonen per locatie:

Pax Coothstraat: Martine Elhorst

Pax Klepperheide: Job Heijltjes

Pax Junior: Linda Rietveld

2. Melding en overleg

Wanneer het pestgedrag aanhoudt of ernstig is, meldt de medewerker dit bij de anti-pestcoördinator van de locatie. De anti-pestcoördinator verzamelt informatie en bekijkt of er sprake is van een patroon. Indien nodig, worden collega's of leidinggevenden betrokken voor een breder beeld. Het doel is eerst begrijpen, voordat er actie wordt ondernomen.

3. Gesprek(ken) met betrokkenen

Binnen uiterlijk één week vindt er een gesprek plaats tussen de betrokken medewerkers onder begeleiding van een neutrale derde (anti-pestcoördinator, vertrouwenspersoon of leidinggevende). Er wordt gezocht naar onderliggende oorzaken, wederzijdse percepties, behoeften, communicatieproblemen en eventuele machtsverhoudingen met als doel om vanuit meer begrip tot gezamenlijke afspraken te komen.

4. Opschaling en externe ondersteuning

Indien het pestgedrag aanhoudt of escaleert, plant de afdelingsleider een overleg in met alle betrokkenen en eventueel externe bemiddeling (bijvoorbeeld via een mediator of bedrijfsmaatschappelijk werk).

Doel

Het doel is dat alle medewerkers zich veilig en gerespecteerd voelen op de werkvloer en hun werk kunnen doen in een professionele en ondersteunende omgeving. De aanpak is gericht op elkaar zien, samenwerking, open communicatie en duurzame gedragsverandering.

HELP!

ER CIRCULEERT EEN NAAKTFOTO/SEKSFILMPJE OP MIJN SCHOOL!

WAT TE DOEN Beperk emotionele schade voor betrokkene(n) en herstel de rust en sociale veiligheid op school zo snel mogelijk.

STAP 6

EVALUEER

- **Evalueer met slachtoffer, ouders en docenten**
Denk ook na over preventiemaatregelen
- **Vraag terugkoppeling aan de school van dader**
Indien van toepassing
- **Evalueer het proces in het ZAT-overleg met alle professionele betrokkenen**
Wat ging goed?
Wat kon beter?
- **Plan momenten in voor nazorg aan alle betrokkenen**
Hoe gaat het nu?
Hebben ze nog wat nodig?
- **Verwerk evaluatie in protocol/handlingsplan**
Output is input voor het protocol en preventiemaatregelen!

STAP 5

COMMUNICEER

- **Handel conform het communicatiestatement**
- **Overweeg interventies en gesprek in overige klassen**
Aandacht in andere klassen is afhankelijk van de mate van verspreiding en omstandigheden
- **Informeer ouders uit overige klassen**
Indien van toepassing
- **Wees voorbereid op media-aandacht (sociale media, kranten, radio, tv)**
- Wie doet wat?
- Communicatiestatement online indien nodig
- Hoe om te gaan met journalisten?
- **Stem communicatie af met school van de dader**
Indien van toepassing

Weet wat er speelt: monitor actief sociale media op berichten rondom school

Verwijs bij onjuiste berichten op sociale media naar het online communicatiestatement

STAP 4

ACTIVEER

- **Verzoek dringend tot verwijderen foto/filmpje**
- **Aan de slag in de klas van het slachtoffer**
- Creëer inzicht en reflectie
- Maak afspraken over hoe slachtoffer te steunen
- Benoem drie buddies: vraag slachtoffer wie hij/zij als hulpbron in de klas zou willen inschakelen
- **Informeer ouders van klasgenoten van het slachtoffer**
Vraag ouders thuis óók het gesprek te voeren en bied hen hiervoor handvatten

Hulp bij online incidenten en sociale veiligheid, kant-en-klare mentorlessen, oudervonden en scholing voor professionals:
www.bureaujeugdmedia.nl
020 - 6626559

STAP 3

FACILITEER

- **Stel communicatiestatement op**
Wat speelt er?
Wat vindt u?
Wat doet u?
Waarom?
Contactpersoon?
- **Geef docenten handvatten**
Bijvoorbeeld: krachtige boodschap, gesprekstechnieken, lesmateriaal

Ook docenten kunnen een oordeel hebben: geef ruimte om erover te praten

Denk na over een passende boodschap naar leerlingen: problematiseren of normaliseren?

STAP 2

REAGEER

- **Voer gesprek met ouders van slachtoffer**
Wees goed voorbereid op emoties van ouders (schaamte, boosheid, verdriet, onmacht)
- **Adviseer/organiseer hulp voor ouders slachtoffer**
Inventariseer vooraf welke hulp voor ouders beschikbaar is
- **Aandacht voor de dader**
- **Contacteer school dader**
Informeer en nodig uit tot samenwerken. Indien van toepassing
- **Voer gesprek met ouders van dader**
- **Adviseer/organiseer hulp voor ouders van dader**
- **Besluit tot melding of aangifte**
In overleg met de politie
- **Actie om online beeldmateriaal offline te halen**
www.melkrop.nl
- **Las een rustperiode in voor het slachtoffer**
- **Denk na over alternatieve interventies**

STAP 1

ANALYSEER

- **Aandacht voor het slachtoffer**
Veroordeel niet, maar steun en luister: wat heeft hij/zij nodig?
- **Bepaal omvang en impact**
Soms is een naaktfoto of seksfilmje niet vrijwillig tot stand gekomen
- **Check bestaande protocollen**
- **Betrek zorgcoördinator en/of vertrouwenspersoon**
- **Betrek politie voor advies**
- **Zet acties op een rijtje**
Wie
Wat
Wanneer
Waar
Hoe

Handel snel, maar wel doordacht

Bonder de betrokkenen cultuursensitief: wat ligt gevoelig?

LANG LEVE de Liefde

Meer info: www.stappenplansexting.nl

6. Meer informatie over pesten

Relevante internetsites:

www.pestweb.nl is een website voor leerlingen die hulp nodig hebben bij pesten. Ze kunnen voor al hun vragen terecht bij Pestweb. Niet alleen gepeste leerlingen, maar ook leerlingen die zelf pesten of omstanders kunnen op deze website terecht. Zij kunnen er anoniem chatten met een medewerker, hun ervaringen met andere jongeren delen via het forum, mailen of bellen.

www.schoolveiligheid.nl

www.omgaanmetpesten.nl

<https://www.kennisnet.nl/digitale-vaardigheden/digitaal-pesten/>

[https://www.kennisnet.nl/app/uploads/kennisnet/publicatie/Sociale veiligheid op school en internet.pdf](https://www.kennisnet.nl/app/uploads/kennisnet/publicatie/Sociale_veiligheid_op_school_en_internet.pdf)

<https://www.schoolveiligheid.nl/wp-content/uploads/2020/11/Sociale-Media-en-Schoolveiligheid-pdf.pdf>

www.stichtingopvoeden.nl

www.nji.nl/pesten/antipestprogramma's

www.vo-raad.nl

www.nomc.nl (pesten en social media)

www.helpwanteld.nl (advies bij online seksueel misbruik)

<https://www.nji.nl/pesten/hoe-kan-ik-pesten-herkennen>

<https://www.lesmateriaal.info/lesmateriaal-klappen-voor-bart> (lesmateriaal)

Films met als thema pesten:

- Verschillende films over pesten zijn te vinden op: <https://www.stoppestenu.nl/les-idee-206-films-over-pesten-op-npo-start>
- Bluebird (2004); regisseur: Mijke de Jong (op school aanwezig)
- De tasje-dief (1995); regisseur: Maria Peters
- Pudding Tarzan (1982); regisseur Soren Kragh-Jacobson; Deense jeugdfilm, nagesynchroniseerd

Achtergrondinformatie

Publicaties:

- Meer, B. van der, De zondebok in de klas. Deze publicatie kan via het e-mailadres: b.vandermeer@home.nl worden aangevraagd
- Meer, B. van der, Pesten op school. Overzicht van artikelen. Utrecht: Algemeen Pedagogisch Studiedocent (APS), 1999. ISBN 90 6607 304 7. De publicatie is schriftelijk te bestellen bij het APS o.v.v. bestelnummer: 601.003. Het postadres is: APS, Postbus 85475, 3508 AL Utrecht
- Meer, B. van der, Kinderen en pesten, wat volwassenen ervan moeten weten en eraan kunnen doen. Utrecht/Antwerpen: Kosmos-Z&K-uitgevers, 2002, 3e volledig herziene druk. ISBN: 90 21 53 62 50. In dit boek vindt men een concrete antwoorden op de vragen die ouders tijdens ouderavonden het meest stelden
- Meer, B. van der, Pesten bij kinderen, adviezen aan volwassenen. Driebergen: OUDERS & COO, 1996, 2e druk. ISBN 90 75 760 01 9. In deze publicatie is achtergrondinformatie voor ouders over pesten op school opgenomen, waarna concrete adviezen worden gegeven aan de ouders van de pester, het gepeste kind en die van de rest van de klas
- Meer, B. van der, Pesten op school, lessuggesties voor leerkrachten. Assen: Van Gorcum, 2002, tweede druk. ISBN 90 232 3239 9
- Meer, B. van der, Lees- en voorleesboeken over pesten. Utrecht: APS, Afd. VODA, 1999, ISBN 90

6607 3055

- Mooij, T. Pesten in het onderwijs. Nijmegen: Instituut voor Toegepaste Sociale Wetenschappen (ITS), 1992
- Mooij, T. Leerlinggeweld in het voortgezet onderwijs. Nijmegen: Instituut voor Toegepaste Sociale Wetenschappen (ITS), 1994
- Fekkes, M. Bullying among elementary school children. Promotie Universiteit Leiden 28 juni 2005. Fekkes onderzocht of antipestbeleid op (basis)scholen helpt
- Garandeau, C. F., Poskiparta, E., & Salmivalli, C. (2014). Tackling Acute Cases of School Bullying in the KiVa Anti-Bullying Program: A Comparison of Two Approaches. *Journal Of Abnormal Child Psychology*, 42(6), 981–991. <https://doi.org/10.1007/s10802-014-9861-1>

Bijlage 1

Online pesten en de rol van social media bij pesten

Social media kan als pestverdubbelaar werken en/of als steun voor slachtoffers (bondgenootschap)
Zie ook: <https://www.nji.nl/pesten/hoe-kan-ik-pesten-herkennen>

Online pesten en social media

Veel communicatie tussen leerlingen speelt zich online af op sociale netwerken en via smartphones. Via internet en sociale media bestaat meer ongeremdheid in de manier waarop met elkaar gepraat kan worden. Makkelijker dan in real life pesten ze elkaar, bedreigen ze elkaar, gebruiken agressieve en grove taal, halen vervelende grappen uit en plaatsen ongewenste foto's en filmpjes online. Pestgedrag kan hen zo elk moment van de dag bereiken; een normaal gesproken veilige thuisomgeving kan zo ook onveilig worden. De gevolgen van online pesten zijn voor slachtoffers vaak ernstig: de hele wereld kijkt mee. Wat op internet staat blijft vaak voor altijd circuleren. Ook op internet is het minder duidelijk wie toezicht houdt en wie verantwoordelijk is om in te grijpen. Online pesten is een vorm van pesten die voor leerlingen niet anders is dan andere vormen van pesten. Bovendien is het zo dat leerlingen die online gepest worden meestal ook in real life gepest worden. Voor veel docenten is online pesten ongrijpbaar. Maar de aanpak ervan is niet anders dan de aanpak van pesten in de klas.

Het is dan ook belangrijk dat we als school in een vroegtijdig stadium leerlingen vertrouwd maakt met de gedragsregels van de school ten aanzien van social media. Hierbij kan worden duidelijk gemaakt dat de school op de hoogte is van het feit dat social media bij pesten worden ingezet, maar dat dit niet wordt getolereerd. We proberen de drempel voor het melden van cyberpesten zo laag mogelijk te maken. Het is cruciaal dat de ouders hierbij vanaf de start van de schoolcarrière van hun kinderen hierbij betrokken zijn en van hen wordt dan ook gevraagd signalen zo snel mogelijk door te geven.

Preventieve tips voor de leerlingen

Onze tips voor de leerlingen om digitaal pesten te voorkomen:

- Kijk uit met het geven van je adres en (mobiele) telefoonnummer, maar ook met foto's van jezelf of je familie. Je weet nooit wat anderen daar mee doen
- Geef nooit zomaar je wachtwoord, pincode of paspoortnummer aan instellingen of personen die je via internet kent
- Vraag je ouders om toestemming als op internet gevraagd wordt een registratieformulier in te vullen
- Laat geen onbekenden toe in je contactenlijst
- Bedenk dat je op internet nooit zeker weet met wie je te maken hebt.
- Maak geen afspraakjes tenzij je weet wie het is
- Wil je afspreken met iemand die je via internet kent? Spreek dan af op een plek waar veel mensen zijn. Neem iemand mee en laat thuis weten waar je bent
- Je anders voordoen dan je bent kan onveilig zijn of zelfs gevaarlijk. Ook degene met wie je chat, kan anders zijn dan hoe hij of zij zich voordoeet. Dat anders voordoen kan leuk zijn, maar jij bepaalt (of de ander met wie je aan het chatten bent) wanneer het genoeg is.
- Let op wat je doet voor een webcam. Laat je niks wijsmaken. Als jouw foto's of filmpje voor altijd over het internet zwerven kun je spijt krijgen en kun je het niet meer terugdraaien.
- Wees voorzichtig met pop-up-berichten als 'wil je dit downloaden?' of 'wil je een gratis telefoon?'. Klik altijd op 'nee' of klik de pop-up weg. Deze berichten zijn meestal nep en kunnen je computer stukmaken. Als je twijfelt, vraag je ouders om advies. In mails kunnen virussen zitten, die je computer kapot kunnen maken.

- Wees extra voorzichtig als je de afzender van de e-mail niet kent! Niet openen dus!
- Als je iets ziet dat je naar vindt, klik het dan weg. Je hoeft er toch verder niet naar te kijken?
- Meld vervelende sites bij de volgende meldpunten:
  - meldpunt.nl (als je iets ziet op internet wat discrimineert)
  - meldpunt.org (als je kinderporno tegenkomt, bijvoorbeeld in spam).
- Ga zelf niet schelden via app of chat. Woorden komen harder aan als je ze leest en je kunt niet zien hoe de ander reageert

Curatieve tips voor de leerlingen

Tips voor de leerlingen, wanneer er sprake is van digitaal pesten:

- Praat erover. Erover praten met je vrienden, je ouders of een mentor die je vertrouwt is belangrijk. Je kan ook in gesprek met de anti-pestcoördinatoren van het Pax zij kunnen je vertellen wat je nog meer kunt doen om het vervelende gedrag te stoppen. Zij kunnen je ook helpen als het vervelende gedrag misschien al gestopt is, maar je er nog steeds last van hebt.
- Negeer de pestmails, - sms, -chats of –appjes. Je kunt het beste niet reageren op haatmailtjes of andere digitale pesterij. Verwijder de berichtjes zonder ze te openen. Onderdruk je nieuwsgierigheid! Het negeren is effectief in de beginfase van pesten, dus als de pester nog niet zolang aan het pesten is. Pesters willen vaak aandacht. Als je niet reageert, gaan pesters op zoek naar iemand anders om te pesten. Dat geldt ook voor chatrooms. Als daar vervelende opmerkingen worden gemaakt, stop dan met chatten, verlaat die chatroom.
- Blokkeer de afzender. Krijg je pest e-mails, blokkeer dan de afzender. Als het gaat om appjes of chats op de mobiele telefoon, dan heb je op sommige mobiele telefoons de mogelijkheid om bepaalde nummers te blokkeren. Dit werkt alleen als vanaf een andere telefoon met nummervermelding het bericht wordt verzonden, waarmee de dader zich blootgeeft. Wanneer hij of zij echter de telefoon van iemand anders gebruikt, is weliswaar de telefoon, maar niet de dader te achterhalen. Er is dan sprake van anonimiteit. Het nummer kan vervolgens wel worden geblokkeerd. Wanneer andere methoden niet helpen, kan (eventueel geheim) nummer worden aangevraagd.
- Realiseer je dat dit gebeurt door iemand, die het persoonlijk moeilijk heeft en niemand heeft die hem/haar daarbij kan helpen.
- Niet altijd persoonlijk opvatten. Als het pesten komt van mensen die je niet kent, vat scheldpartijen of beledigingen dan niet persoonlijk op. Vaak maken mensen negatieve opmerkingen uit verveling. De anonimiteit van internet maakt dat mensen makkelijk gaan schelden.
- Aangifte doen bij de politie. In bepaalde gevallen kun je naar de politie om aangifte te doen. Pesten kan zo hardnekkig zijn dat het pesten 'stalken' wordt genoemd. Dit is strafbaar. Voor meer informatie over aangifte doen: www.pestenislaf.nl. Voel je niet schuldig als er iets vervelends gebeurt. Het is niet jouw schuld.

Preventieve tips voor medewerkers (en ouders) om meer zicht te krijgen op online pesten

- Observeren en signalen verzamelen
- Interesse tonen in wat leerlingen doen op internet.
- Van leerlingen leren waar risico's zitten voor onveilig gedrag.
- Samen gedragsregels op stellen.
- Regelmatig praten over wat er speelt op internet aan interactie.
- Leerlingen af en toe hun smartphone voor een les laten gebruiken of lessen mediawijsheid te geven.

Voorbeelden van ongewenst online gedrag van leerlingen

Bij grensoverschrijdend gedrag via internet en sociale media gaat het om bijvoorbeeld:

- Ruzies (of het filmen daarvan), bedreigen, pesten en buitensluiten.
- Het verspreiden via ongewenst beeldmateriaal zoals naaktfoto's.
- Het schaden van de reputatie van leerlingen door plaatsen en verspreiden van ongewenste informatie (bijvoorbeeld Bangalijsten, bezemen)
- Hacken van accounts van leerlingen.
- Cyberbaiting, het online pesten, bedreigen en voor schut zetten van onderwijspersoneel.

Curatieve tips voor medewerkers van school

We ondernemen altijd actie naar aanleiding van online ongewenst gedrag. We voelen ons als school verantwoordelijk voor 'dingen die zich afspelen buiten de poort van school'. De praktijk laat zien dat voorvallen op sociale media die zijn ontstaan buiten schooltijd een grote impact hebben onder schooltijd. Het zorgt voor spanningen tussen leerlingen, ruzies en onrust in de klas. Daarmee is het wel een zaak voor onze school. Niets doen tast het veiligheidsgevoel van leerlingen aan en vergroot de kans op klachten en escalatie van een incident. Bij incidenten kan de anti-pestaanpak worden gevolgd.

Mogelijke interventies door docenten van school zijn dan:

- Reageer als docent altijd op een voorval. Hiermee maak je ook aan alle leerlingen duidelijk dat online ongewenst gedrag niet wordt geaccepteerd op school.
- Bespreek incidenten met leerlingen in de klas.
- Neem (straf)maatregelen in de richting van de pester(s).
- Bespreek het incident binnen het team en informeer over de te nemen/genomen maatregelen.
- Informeer de betrokken ouders en betrek ze bij de verdere gang van zaken rond het incident.
- Afhankelijk van de aard van het incident worden overige leerlingen en ouders geïnformeerd.
- Bied hulp aan het slachtoffer en neem maatregelen om ervoor te zorgen dat het slachtoffer weer veilig naar school durft en kan.
- Wijs (ouders van) het slachtoffer op de interne vertrouwenspersoon en de mogelijkheid een klacht in te dienen.
- Schakel afhankelijk van de aard en ernst van het incident de politie in. Ook voor advies kan contact worden gezocht met de wijkagent, bijvoorbeeld als een naaktfoto van een leerling circuleert via sociale media.

Strafbaar online gedrag

Veel vormen van online ongewenst gedrag zijn strafbaar. De meeste leerlingen zijn zich hier niet van bewust. Een op de zeven jongeren verstuurt seksueel beeldmateriaal via sociale media en vindt dat normaal. Ze weten niet dat het bezitten, verspreiden of ongevraagd openbaar maken van naaktfoto's van een minderjarige leerling strafbaar is. Ook stiekem opnames maken van iemand, een ander online bedreigen, chanteren of belachelijk maken kan als strafbaar worden aangemerkt. In de brochure Sociale media en schoolveiligheid wordt overzichtelijk uiteengezet welke vormen strafbaar zijn en wat de school in zo'n geval kan doen. Leerlingen moeten weten dat strafbaar online ernstige gevolgen heeft voor zowel het slachtoffer als de dader(s). Slachtoffers voelen zich niet meer veilig, online en offline, zijn bang om naar school te gaan, schamen zich, zijn onzeker, worden buitengesloten of gepest. Voor daders gelden straffen. Niet alleen de school treft strafmaatregelen maar bij strafbaar gedrag wordt ook de politie ingeschakeld. Leerlingen onder de 12 jaar kunnen niet strafrechtelijk vervolgd worden maar voor daders tussen de 12 en 18 jaar geldt het jeugdstrafrecht. Om leerlingen te informeren over welk online gedrag strafbaar is zijn gratis lessen verkrijgbaar via onder andere de website Helpwanted.

Kortom:

- Wijs (de ouders van) het slachtoffer op het doen van melding en/of aangifte.
- Neem passende maatregelen gericht op het herstellen van het veiligheidsgevoel van het slachtoffer (en overige leerlingen).
- Biedt slachtofferhulp aan of verwijs naar externe hulpverlening.
- Neem strafmaatregelen naar de daders.
- Neem maatregelen naar andere leerlingen. Verbiedt bijvoorbeeld het delen van belastend beeldmateriaal en wijs ze op de consequenties indien ze dit wel doen.
- Zie ook routeplan 'Sexting, sextortion en online shaming'

Bijlage 2

Informatie voor ouders

Signalen van pesten

Omdat pesten vaak stiekem gebeurt en vervelend gedrag niet altijd meteen te duiden is als pesten, is signaleren soms lastig. Uitschelden of schoppen is makkelijker te signaleren dan buitensluiten of online pesten. Vaak merk je aan de sfeer in de groep of thuis dat er iets speelt. Ook kan het gedrag van een leerling/uw kind die gepest wordt een aanleiding zijn om na te gaan of er sprake is van pesten. Voorbeelden van dergelijk gedrag zijn:

- Vaak betrokken zijn bij opstootjes in de klas of op het schoolplein;
- Vaak afwezig zijn;
- Vaak met een bijnaam aangesproken worden door klasgenoten;
- Vaak klagen over hoofdpijn, buikpijn en andere soortgelijke klachten;
- Plotseling slechtere resultaten halen;
- Regelmatig als laatste gekozen worden bij het indelen van groepjes;
- Vaak alleen zijn tijdens pauzes;
- Eerder komen dan de les begint of als laatste blijven hangen;
- Extreem reageren op kleine plagerijtjes.

Verhoogde kans op pesten

In principe loopt elke leerling in een onveilige omgeving het risico gepest te worden. Er zijn leerlingen die een verhoogde kans hebben om te worden gepest, doordat ze onbedoeld ongeschreven regels overtreden. Bijvoorbeeld leerlingen die:

- Lesbisch, homoseksueel, biseksueel of transgender zijn (lhbtq).
- Overgewicht hebben; in onze samenleving is slank zijn het meest geaccepteerd;
- Uiterlijkheden hebben die afwijken van gemiddeld: een bril, rood haar of een ander etnisch milieu;
- Moeite hebben met het interpreteren van sociale situaties, zoals leerlingen met autisme of ADHD;
- Hoogbegaafd zijn;
- Hoog gevoelig zijn; deze leerlingen pikken signalen van pesten veel eerder op en hebben daar last van. Zij reageren vaak heftiger op sociale situaties;
- Fysieke handicaps hebben;
- Uit gezinnen met weinig geld komen.

Gevolgen

Als niet tijdig wordt ingegrepen kunnen leerlingen die gepest zijn daar veel last van krijgen in hun verdere leven. Leerlingen die lange tijd structureel gepest zijn:

- Ontwikkelen een negatief zelfbeeld;
- Hebben geen vertrouwen meer in leeftijdgenoten;
- Hebben ook geen vertrouwen meer in volwassenen; de leerkracht, degene in de klas die in de ogen van leerlingen de wijsheid in pacht heeft, heeft het pesten niet gestopt en geeft daarmee het signaal af dat pesten geaccepteerd wordt. Dat is voor de leerling opnieuw een bevestiging van de gedachte dat hij of zij niet goed genoeg is en er niet bij hoort;
- Kunnen als afweermechanisme zelf gaan pesten

Wat kunnen ouders/verzorgers doen:

1. Wanneer hun kind gepest wordt:

Als het pesten niet op school gebeurt maar op straat, kunt u contact zoeken met de ouders van de pester en voorzichtig vragen er met hun kind over te praten. Gebruik daarbij als argument dat elk kind op straat veilig moet kunnen zijn. Niemand zal dat ontkennen. Houdt er wel rekening mee dat

iedere ouder in principe voor zijn eigen kind opkomt en met de mogelijkheid dat men het probleem gaat ontkennen.

- Neem uw kind serieus en zeg dat u met anderen vertrouwelijk gaat praten om het pesten te stoppen.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de mentor bespreken.
- Praat erover met uw kind of vraag uw kind op te schrijven wat het heeft meegemaakt. Garandeer uw kind, dat u zorgvuldig en vertrouwelijk hiermee zult omgaan.
- Leg uw kind uit hoe het komt dat kinderen pesten.
- Samen praten over pesten kan ook via een boek of een film over het onderwerp.
- Vertel dat als volwassenen nietsdoen, zij niet zien dat er gepest wordt of dat ze niet weten hoe het probleem moet worden opgelost.
- Waarschuw uw kind dat het mogelijk is dat het pesten niet meteen ophoudt als er beter op wordt gelet. De problemen van het kind dat pest zijn soms erg groot en moeilijk op te lossen op korte termijn.
- Houd het onderwerp bespreekbaar, informeer regelmatig hoe het gaat.
- Als u er van uw kind met niemand over mag praten, steun dan uw kind, geef achtergrondinformatie en maak duidelijk dat de school het zorgvuldig zal aanpakken. Voordat u dit belooft, is het raadzaam te vragen wat de school doet.
- Beloon uw kind en help het zijn/haar zelfrespect terug te krijgen.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een (team) sport.
- Houd de communicatie open, blijf in gesprek met uw kind. Doe dat niet met een negatieve insteek, maar geef adviezen om aan het pesten een einde te maken. Een negatieve manier van vragen is bijvoorbeeld: " Wat is er vandaag weer voor ergs gebeurd?".
- Houd regelmatig en intensief contact met de mentor van uw kind.
- Als uw kind echt lijdt onder het pesten en dat ten koste gaat van het zelfvertrouwen, kan hulp van een deskundige nodig zijn. Dit kan individueel of mogelijk in een sociale vaardigheidstraining.
- Houd het niet stil, maar onderneem actie, door iemand in vertrouwen te nemen.

2. Wanneer hun kind de pester is:

- Neem het probleem serieus.
- Raak niet in paniek: elk kind kan in de verleiding komen te gaan pesten.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak en aanleiding van het pesten te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het gedrag anderen doet.
- Besteed aandacht aan uw kind, door te laten merken dat u veel waarde hecht aan wat voor hem/haar belangrijk is. En door te laten merken dat u het belangrijk vindt dat het zich niet rot voelt.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Bekijk samen met uw kind een video over pesten.
- Houd de communicatie open, blijf in gesprek met uw kind. Geef adviezen over andere manieren om met elkaar om te gaan.
- Houd regelmatig en intensief contact met de mentor van uw kind.